

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

XXXIII. De Propagatione Canonici Ordinis, ac illius Ecclesijs, & Monasterijs
in Regnis Galliarum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM.

De Propagatione, Ecclesys, & monasterijs, Canonicoꝝ Regularium in Prouincijs Galliarum.

Vis ordinem canonicorū regularium per B. Augustinum reformatum... Vis ordinem canonicorū regularium per B. Augustinum reformatum... primis in prouincijs Galliarum inuenerit, quāquā certū decernere, & vt aiunt, digito monstrare nō ualeam, duo tamen sunt, quorum alterum probabile admodum uidetur, alterum autem omnino certum, & constans, quod in hac re probabile, & tunc certū uidetur, ut reformationem clericorū a Beato Augustino in Ecclesia Hippocenſi inchoatam ipſo adhuc in huiusmodi agente, vel ab eius discipulis, vel ab exterranis, quibus cū Augustino conſuetudo familiaris, cuius inuenerunt ſolutionum grauiſſimarū quaſtionum ad fidem & religionem ſpectantiū intercedebat, quippe qui ad illuſum tanquam ad diuinum oraculū in cauſis grauiſſimis ex omnibus mundi partibus accurrerant, in alijs quoque prouincijs, praeterquam Hiſpaniarum, & Galliarum fuisse propagatum. Suadet enim hoc in primis neceſſitudo ſanctiſſimorum uirorum Hilarij, & Proſperij cū ipſo Beato Augustino, quorum primus ſc. illius ſiſum, & alumnum, & cum fratre, & fratriſ eielem Augustino ualde familiaris fuiſſe indicat in epiſtola ad ipſum D. Augustinum, qua praeſtatit libro Dni Augustini de Praeſtatione ſanctorum: alter uero licet facie incognitus, tamen per literas Augustino ipſi noſtiſſimus, ut illius doctrinā ſuper omnes alios acerrimus propugnator extitit, ut omnibus patet. Sola uero etiam commune reſta quotidiana, quae inter Aſnos praeterquam Hippocenſes, & Tunetanos, & Gallos Narbonenſes, tempore Augustini intercedebant. Nam, & Leporius ex Gallijs diſcedens, uincem in Africa Epicoſopus fuit ordinatus, cui in Pelagianismo lapſo, ut ad ſanam fidem reuertetur, cum B. Augustino, tunc in primis Maſſilienſis operam dederunt, quae madmodum apud Callianum in libro de Incarnatione, Gennadiū, & alij uelare licet. Sed quod maxime han-

tententia hinc, ipſo Augustino adhuc ſuperſtite illius libri praemanibus Gallorum iam plures habebantur, quorum cauſa Pelagianij, & Semi-pelagianij magnos tumultus excitabant, pro quibus ſedandis, & Catholica B. Augustini doctrina defendenda, ſtrenue iſdem Hilarius, & Proſper decertaerunt, qui autē credat, Epicoſos, & Presbyteros Galliarum, qui pro fide Catholica tuenda, & explicanda B. Augustini libros tanta diligentia exquirebant, ad compoſitionem, & cleri reformationem, non etiam illius uita inſtitutum, & regulam pro reformatione clericorum editam ad ſe deſerri, & in ſuis Eccleſijs plantari, & propagari ſuſciſſe? Certē Beatus uoſper Augustini inſtituti emulatores ſtrenuum ſe ostendit in omnibus libris de Vita contemplatiua, in quibus quae Augusti. de communi uita clericorum tribus ſermonibus ſcripta reliquit, idem Proſper totidem ſere uerbis pro reformatione clericorum Gallianae Eccleſiae notauit.

II. Quid uero in hac re omnino certum eſt, & in dubium reuocari nequit, eſt canonicorum regularium inſtitutum ſub ipſa tempora D. Augustini non ſolum in Gallias inuectum, uerum etiam per multas Eccleſias Galliarum ampliatum. Nam in Concilio Arelatenſi III. quod anno Domini 450. uel circa fuit celebratum ſub Leone II. editus eſt hic canon: *Prouidendum neceſſe eſt ut uicique Epicoſo, qualiter canonici uiuere debeant, nec non & Monachi ſecundum ordinem canonicum, uel regularium uiuere ſtudent, ut ait apoſtolus, unusquisque in qua uocatione uocatus eſt in ipſa permaneat.* Qui canon repetitur in Concilio Quarto Arelatenſi ſub formalibus uerbis, cap. 6. & in Concilio Secundo Turonenſi ſub Pelagio I. celebrato cap. 20. nominantur canonici, & ne quis dicat, illos fuiſſe canonicos ſeculares, legat Concilium quartum Arelatenſe cap. 8. ubi ſtatuit, ut in monaſterijs canonicorum, uel monachorum, uel puellarum nō amplius ſuſcipiantur, quam ratio permittit, & in eodem monaſterio abſque neceſſariarum rerum penuria degere poſſint. Legat etiam Concilium Tertium Turonenſe anno 813. celebratum cap. 24. ſtatuit, ut canonici, & clerici ciuitatum, qui in Epicoſis conuerſantur, in clauſtris habitantes omnes ſimul in uno dormitorio dormiant, ſimulque in uno reſiciantur reſectorio, &c. cap. ſequenti ubi ſtatuit: *Simili modo Abbatibus Monaſteriorum, in quibus canonica uita antiquitus fuit, uel nūc uidetur eſſe, ſolliciti ſui prouideant canonici, ut habeant clauſtra, & dormitoria, in quibus ſimul dormiant, ſimulque reſiciantur, horum canonici caſſidantur, &c.* Hi enim canones euidenter probant, nomen canonicorum de antiquo tempore ante annum octingentimum, non niſi ad deſignandos clericos regulariter in clauſtris & monaſterijs, communiterque uiuentes uſurpatum, omnesque clericos canonicos nuncupatos regulares fuiſſe, ut uel ipſum nomen canonici abſque alia probatione oſtendit, quod etiā eleganter Renatus Chop-

DVM. ... las dicitur, ... asseſſi, qui Domini ... a professione Domini ... o Almo Martini ... dicitur, quod ... io fanda & ... /dem manſerit ... in perpetuum ... omnia Almoſa ... ſitum, pro quo ... ſo iuxta Domini ... o mortuorum ... itur Regna Domini ... Canonica ſic ... ita & Regna ... Primi Portugalia ... ita, & hinc ... omine Domini ... Canonica, Primi ... e in eodem ... matione ſancti ... ſe Ioanne III. Reg ... lle uiuendū ... abrogas. Et in ... monaſterij quā ... ſtis canonici ... um etiam ... licet non de ... m conſeſt. Et ... ſtrum euſdem ... magis uſum ... um alioquin ... reſponſiſe, nūc ... traditio, quae ... ſubſtituta, ſicut ... monia in ... loco decem ... ad huc cauſam ... per ſunt, quorum ... poſteſt, quorum ... ſporea diſta, Ch ... ſonſillarum ... eum locum ... ſententia, ex quib ... aditum calura ... Achillem ſe ab ... um ſer, ubi quod ... uſam uocant Ch ... um) Hiſtorio qua ... quos ſit fidei. Ab ... & uetuliſſimū ... ſitum ſancti Am ... renouarum alio ...

Choppinus in suo monastico titulo 3. §. 14. nota-
uit, et hinc textus expressus cum sua glossa in cap.
omnibus de Consecrat. dist. 5. Hinc etiam deducit
ab antiquissimo tempore ante Concilium
tertium Turonense fuisse in Gallijs, immo, & in
tota Ecclesia Dei, canonicos in Monasterijs sub
Abbatibus degentes, quos, & illos, qui in mona-
sterijs sub Abbatibus, & in Episcopijs sub Epif-
copis debebant, eisdem profus regulis visisse, &
consequenter eiusdem instituti extitisse. Unde
habetur, quo Abigeos repellas, qui statim atque in
aliquo monasterio Abbatem inuenierint, totam
familiam ad caulas monachorum abigere volunt.
Sed videatur cap. 31. eiusdem Concilij Turonen-
sis, quod de canonicorum monasterijs disponit, iun-
ctis ijs, quae statuta sunt in Concilio Moguntino
sub Leone III. celebrato cap. 20. & 21. in Con-
cilio Meldensi cap. 53. & 58. pro reformatione
canonicorum in monasterijs commemorantium.

III. **H**oc unum addiderim, ipsam D. Augustini
institutionem, siue potius canonici ordinis
restitutionem, tam cito per omnes Galliarum Ec-
clesias dilatam, vt dixerit venerabilis Petrus
Clanicensis D. Bernardi contemporaneus lib. 3.
epist. 8. olim in omnibus Cathedralibus, & col-
legiatis fuisse canonicos regulares in communi
viuentes. Sed & Archidiaconus in cap. Quorsum,
l. quorsum, 3. testatur, omnes Cathedralis Galliarum
antiquitus vocatas fuisse monasteria, tanta quip-
pe devotione, ac honore ipsi Galliarum Antistites,
immo & Principes, ac Reges ipsam canonicam
institutionem colebant, praesertim Carolus Ma-
gnus, & Ludouicus eius filius, & regni, ac Imperij
dignissimus haeres, & successor, vt de ipso Carolo
Magno scripserint Ioannes Turpinus in eius vita
cap. 13. & ex illo Vincentius Bellouacensis in Spe-
culo historiali lib. 24. cap. 14. illum canonicos, &
monachos semper ad mentiam suam habere vo-
luisse, & Rhenatus Choppinus in Monastico lib. 1.
tit. 3. §. 6. affirmet, illum imperiali decreto statuif-
se, vt omnes Galliarum Cathedralis regerentur
per ipsos canonicos regulares, quod decretum in-
ter leges antiquas Regni Galliarum per Carolum
Magnum editas cap. 117. dicit contineri. Esti autem
laboriosum valde fuerit singulas Ecclesias,
ac monasteria, in quibus olim viguit institutio
canonicorum regularium, vel nunc etiam viget,
distingere, ac singulatum cum illarum fundatio-
nibus recensere, referam nihilominus pauca de
multis, quarum mentio, vel in Prouinciali Roma-
no, vel in libro Taxarum Apostolicarum, vel in
libro, qui dicitur Practica Ecclesiarum Apostoli-
carum, vel in libris Historicorum illius Gentis, aut
alias apud autores graues fide dignos, & non sus-
pectos habetur, in quibus referendis licet Ordo
Prouincialis Romani antiqui ante centum annos
in multis fuerit immutatus, tamen ne dū ab vno
errore caere volumus, in multis alios recurra-
mus, eiusdem antiqui Prouincialis ordinem ali-

quatenus sequemur, singulas Cathedralis sub
singulis Metropolitanis referentes, sub quibus
constituuntur in eodem Prouinciali relicto ta-
men in reliquis illius Ordine, & sequendo Ordine
Alphabeti facillioris doctrinae gratia, hoc
vnum aduertentes, nos in Ecclesijs, & mona-
sterijs Galliarum recensendis aliqua numerare, quae
non sunt proprie in regno Galliarum, sed in pro-
uincijs finitimis, vt Sedunensium, Cathalonien-
se, & Sabaudie, quod praedictae Ecclesiae
vel monasteria sub Metropolitanis Galliarum
sunt constituta. Ecclesiae, & monasteria prouinciarum
Galliarum, quarum notitiam venari licet,
haec sunt:

Albienfis Cathedralis prouincia, id est Mo-
tropolis Bituricensis, quae cum ab antiquo
tempore esset regularis, & postea relaxata, tem-
pore Bonifacij Papae VII. Curante Bernardo eiusdem
Ecclesiae praesule, per canonicos regulares
fuit reformata, referente Augustino Tennen-
io in Dilucidario Christianarum Religionum fol. 72.
pag. 1. eam vero ex regulari factam seculari no-
tat Rebuffus in Praxi Beneficiorum, in titulo de
Ecclesiae erectione in seculari, nu. 2.

Antienfis Cathedralis eiusdem prouincia Bi-
turicensis, sed exempta. cuius Episcopus vixit
pallio, ex proemio libri Constitutionum Bene-
dicti XII. pro reformatione canonicorum regula-
rium editi, in quo notatur Ecclesiae Metro-
politanae, vel Cathedralis, quae tunc temporis regere-
tur per canonicos regulares. Liber impressus fuit
Romae per M. Stephanum Guillereti de Lan-
guilla Tullensis diocesis, quo primum tem-
pore vsus artis Typographiae obtinere cepit. Ex
hoc Episcopatu, inquit Tienenis loco proximo
citato, assumptum Clementem Papam IV. qui
postea illum sub archidiaconi canonicorum regula-
rium obseruantia reformauit. Et dicit hoc haberi
ex Constitutionibus eae de causa editis, quas ille
forte vidit.

Abricenis Cathedralis prouincia Rotomagen-
sis. Huius Ecclesiae meminit Innocentius III. lib.
2. epistola ad Decanum & Capitulum Abricen-
sem fol. 284. in diocesi Abricenis est monasterium
Ordinis canonicorum regularium, quod vocatur
montis Mauricii, ex libro taxarum Camerae
Apostolicae.

Adurenfis Episcopalis prouincia Auitona
habebat quatuor monasteria Ordinis canonico-
rum regularium, de quibus Rhenatus Choppinus in
Monastico lib. 1. tit. 1. §. 17. ita scribit in diocesi Adu-
rensi prouincia duxit aene sunt quatuor monasteria ca-
nonicorum regularium, qui ab antiquo tempore
facti sunt seculares.

Ambianensis Cathedralis antiquitus er-
at Regularis, ex Ioanne de Nigraualle in Cata-
logo Ecclesiarum Regni Gallici Regularium,
qui autor est fide dignus, quia fuit Bibliotheca-
rius Apostolicus, & dictum Catalogum ex Archi-

diis Ecclesiae Romanae conuigat, & quia in omni-
bus veridicus inuenitur, hoc excepto, quod ali-
quos viros, & etiam Ecclesias referit in Catalogo
canonicorum, qui sunt, vel fuerunt de Ordine
monachorum, quippe quia inuenit illos regula-
res, sed non inuenit eius Ordinis essent profes-
siones, quod semel monuisse sufficiat. In ciuitate
vero Ambianensi est monasterium Abbatiale S.
Marini apud Gemellos Congregationis Victori-
anae, vt Aubertus Miraeus in lib. de Collegijs
canonicorum regularium cap. 49. scribit: *ante al-*
terius uisus in quo S. Marini aditus Catechu-
menis, & postea Turonensis Episcopus eamdem suam
facit, & pauperi petenti dedit: fuit enim ea haec etiam Vr-
bi praeparata, quae valde nobis fuit, ex aduersa in-
scriptio dicitur, cum ante annos aliquot Ambiani epi-
scopus Secundum etiam reperitur ibi monasterium
Ordinis canonicorum regularium, dictum S.
Marie de Vinogolo. Tertium quoque S. Petri
Ambianensis, cuius fuit canonicus S. Domitius
Catholici, ex Ioanne de Nigraualle in Catalogo
sanctorum Canonici ordinis, nunc ordinis Prae-
monstratensis. Horum trium fit mentio in lib.
taxarum Camerae Apostolicae. Quartum quod di-
citur S. Iustini in diocesi Ambianensi, cuius
meminit Innocentius III. lib. 1. fol. 116. in epistola
ad N. Episcopum Ambianensem, pro eodem mona-
sterio missa, ita scribens: *aurorata tibi profen-*
dam inueniam, vt nisi dilectus filius abbas S. Martini
in Gemello Caruacensis Ordinis in domo S. Iustini camp-
quoniam ecclesia huiusmodi dicitur ad instituentis
hunc Ordinem fuisse, liberata propria consensu,
causa statim ad illam trinitate conuersione vel
causa, vt in illius Ordinis viros in illi uendi, appella-
uere possit, liberam habeat facultatem. Quintum
est S. N. de Petro molo eiusdem diocesis, quod
fundatum Theobaldus Episcopus Ambianensis,
vt habet ex literis Innocentij III. eidem Theobal-
do Episcopo directis libro secundo fol. 438.

In Audegenensi Episcopatu prouincia Turo-
nenfis sunt quatuor eiusdem Ordinis monasteria,
ex libro taxarum Camerae Apostolicae, primum S.
Georgij, secundum monasterium omnium San-
ctorum, tertium S. Mariae de Rota, vel vt alij li-
brigenae de voto, quarum S. Ioannis Melin-
tationis est vniuersus Prioratus S. Mariae de Failleta
eiusdem Ordinis.

Armenensis Ecclesia Cathedralis prouincia
Remensis erat canonicorum regularium ex In-
nocentio III. esp. Sane. de Regularibus.

Arclatenfis Ecclesiam Metropolitanam ab
institutione fuisse Regularem, ostendunt Con-
cilia in ea celebrata, & Canones pro reformatione
canonicorum regularium ibidem editi, Ceterum
canonicorum canonicorum regularium in eadem
Ecclesia vsque ad Innocentium III. imò vsque ad
Alexandrum VI. vel continuatum, vel reparatum,
ostendunt epistole eiusdem Innocentij III. Capitu-
lo Arclatenfis directae, quae habentur lib. 1. fol.

nis Ecclesie Romanæ colligitur, quia in omni-
 bus veridicus invenitur, hoc excepto, quod ali-
 quos viros, & etiam Ecclesias refert in Catalogo
 Canonico, qui sunt, vel fuerunt de Ordine
 monachorum, quippe quia inuenit illos regula-
 res, sed non inuenit eus Ordinis essent profes-
 sores, quod semel monuisse sufficiat. In ciuitate
 vero Ambianensi est monasterium Abbatiale S.
 Marini apud Gemellos Congregationis Victo-
 rianæ, vt Aubertus Mirans in lib. de Collegijs
 canonicorum regularium cap. 49. scribit: *ante al-*
terutur locus in quo S. Marini ad huc Catechu-
menas, & postea Turuensis Episcopus Clemidem suam
fuisset pauperi petens: dedit: fuit enim ea locus olim Vr-
is portæ, quæ omnia valupe nobis fuit ex diuina in-
spiratione dicitur, cum ante annos aliquot Ambiani esse-
mus. Secundo etiam reperitur ibi monasterium
 Ordinis canonicorum regularium, dictum S.
 Marie de Vignolo. Tertium quoque S. Petri
 Ambianensis, cuius fuit canonicus S. Domitius
 Confessor, ex Ioanne de Nigraualle in Catalogo
 sanctorum Canonici ordinis, nunc ordinis Præ-
 monstratensis. Horum trium fit mentio in lib.
 taxarum Camere Apostolicæ. Quartum quod di-
 citur Spissi campus in diocesi Ambianensi, cuius
 meminit Innocentius III. lib. 1. fol. 116. in epistola
 ad N. Episcopum Ambianensem, pro eodẽ mona-
 sterio missa, ita scribens: *auaritate tibi profen-*
sum inchoas, vt nisi dilectus filius abbas S. Marini
de Genulo Casuouici sui Ordinis in domo Spissi campus,
quæ nunc Ecclesia Reliquis obtentu ad instituendos
tuos Ordinis fratres, liberata propria concessisset,
faceret statuetos, tu post trinitatem conuentionem vel
nostram vel altissimi Ordinis viros institueres, appella-
ura possessoria, liberam habere facultatem. Quintum
 est S. N. de Petro moso eiusdem diocesis, quod
 fundauit Theobaldus Episcopus Ambianensis,
 vt habet ex literis Innocentij III. eidẽ Theobal-
 do Episcopo directis libro secundo fol. 438.

In Andegauensi Episcopatu provincia Turonensis sunt quatuor eiusdem Ordinis monasteria, et ibi taxarum Camere Apostolicæ, primum S. Georgij, secundum monasterium omnium Sanctorum, tertium S. Marie de Rota, vel vt alij libere legunt de voto, quartum S. Ioannis Melincen-
 sis, cui est vetus Prioratus S. Marie de Failleta eiusdem Ordinis.

Aromatenis Ecclesia Cathedralis provincia Remensis erat canonicorum regularium ex Innocentio III. cap. Sane de Regularibus.

Arelatensis Ecclesia Metropolitana ab institutione fuisse Regularem, ostendunt Concilia in ea celebrata, & Canones pro reformatione canonicorum regularium ibidem editi, Caterum institutum canonicorum regularium in eadem Ecclesia vsque ad Innocentium III. imò vsque ad Alexandrum VI. vel continuatum, vel reparatum, ostendunt epistole eiusdem Innocentij III. Capitolo Arclaxensi directæ, quæ habentur lib. 1. fol.

228. ac etiam Prouinciale Romanum sub Alex-
 andro VI. editum, in quo Ecclesia Arelatensis in-
 ter Ecclesias Ordinis S. Augustini numeratur,
 quemadmodum etiam in procmio dicti libri
 Constitutionũ Benedicti XII. & in Catalogo Io-
 annis de Nigraualle. In diocesi Arelatensi erat
 Prioratus S. Iacobi de Sancino eiusdem Ordinis,
 qui anno 1455. per Calistum III. mense Episcopa-
 li fuit vnitus, decipitur tamen Augustinus Tici-
 nensis, dum inter canonicos regulares illius Ec-
 clesie numerat S. Honoratum, S. Hilarium, & S.
 Cæsarium eiusdem Ecclesie Episcopos: illi enim
 regulares, & dictæ Ecclesie Episcopi fuerunt, at
 non canonici, sed monachi ex monasterio Liri-
 nensi in non tamen tunc Ordinis D. Benedicti, vt alij
 perperam scribunt, qui nullum monachum, nisi
 Benedictinum in Occidente fuisse putant: nam
 per ea tempora necdum B. Benedictus natus fue-
 rat.

A Venionensis Ecclesia Metropolitana per S.
 Rufum Apostolorum discipulum fundata,
 clericis regulariter viuentes secundum regulam
 Apostolicam vsque ad annum circiter 1480. sem-
 per habuit, vt ex omnibus de eadẽ Ecclesia scri-
 bentibus aperte liquet. Immo in Prouinciali Ro-
 mano, quod postea editum fuit, inter Ecclesias
 ordinis D. Augustini recensetur. Vide que de illius
 fundatione scribit Renatus Choppinus in mona-
 stico lib. 2. tit. 1. §. 20. Hanc Ecclesia ex regulari se-
 cularè fecit Iulianus de Ruere S. R. E. Cardinalis,
 & Gallia Legatus anno 1485. qui postea electus
 summus Pontifex, vocatus est Iulius Secundus.

Prope ciuitatem Aucionensem fuit mona-
 sterium S. Rufi circa annum millesimum ædificatũ,
 à quatuor canonicis cathedralibus, quod fuit ca-
 pit totius congreg. S. Rufi nuncupata, quod cir-
 ca annũ 1100. per Albigenes Hæreticos est euer-
 sum, & canonici Valentiam commigrarunt.

Augustana Prætorialis Cathedralis Prouincia
 Taramanensis, quæ ab antiquissimo tempore, &
 ab institutione regularis extitit, nunc etiam insti-
 tutum canonicorum regularium retinet, qui su-
 per veste nigra, quam more clericorum seculariũ
 deferunt, hacten lineam strictam ad latitudinem
 trium, vel quatuor digitorum in signum regularis
 professionis omnibus patentem portant. Quæ
 Ecclesia, vel hoc solo titulo ab omnibus regulari-
 bus canonicis digna est venerari quod illius fue-
 rit Archidiaconus S. Bernardus, non ille Clere-
 uallensis Abbas, sed canonicus regularis & multo-
 rum signorum patrorum, inter quæ illud præci-
 puum extitit, quod in monte Iouis, nunc S. Ber-
 nardi, in finibus Allobrogum Sedunenſis Dice-
 cesis Iouis statuan, in qua Dæmon responsa &
 sanitates dare profitebatur, euerisset, & incolas
 pessima superstitione & tyrannide liberaſset, Dæ-
 monem aduratum in aspera & profunda mon-
 tium loca ablegauit, quam ob causam factum est,
 vt Dæmon ad pedes D. Bernardi catena ligatus

VI.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

pingatur licet per errorem, vel imperitiam à nōnullis hoc factum D Bernardo Abbati Clarevalensis tribuatur. De qua plura videri possunt apud Carolum Nouartensem Episcopum in sua Nouaria lib. 10. Nam hic sanctus vir apud Nouarienses sua pignora reliquit, quæ in Ecclesia Cathedrali in maxima veneratione habentur. Quod autem ad Ecclesiam Augustanam spectat, idem autor hæc habet de ipso Bernardo scribens *atque eandem Augustam petiit, vbi à Petro benigne susceptus, habitum quoque Ecclesie canonicorum consensu postea accepit, qui vita, regulamque communit, ut pluraque vetera huiusmodi Collegia vtebantur. postea sacri instituti Ecclesie, p̄, assistens, canonicis horum inseruit, donec Petro mortuo magna Cleri, populiq; voluntate Archiepiscopus, licet inuitus, factus est, anno Domini nonagesimo sexagesimo sexto, cum beatus Vrsus, ut quidam scribunt, vrbis esset Episcopus. Est in ciuitate Augustana monasterium S. Vrsi nuncupatum, quod Iacobus Philippus Bergomentis lib. 12. sub anno Dñi 987. à Marchionibus Montiferrati fundatum, & canonicis regularibus cum dote duorum milium aureorum annuorum donatum affirmat. Idem confirmat relatio ex Augustia Prætorii nuper transmissa, licet nunc quod ad redditus spectat, illi nunc valde imminuti sint, & vix ad duo milia numerorum parui ponderis Sabaudia ascendant. Ecclesia ob multa insignia est, & prima post Cathedrali in toto Episcopatu Augustana, cuius canonici numero duodecim statuti diebus solemnioribus, in Cathedrali cum illius canonicis ad sacra facienda conueniunt, & in publicis processionibus pariter incedunt. Habet Priorem, qui post Episcopum primam dignitatem obtinet, & insignibus Pontificalibus vtitur. Licet iam multis abhinc annis non regularis professus, sed secularis, & fideiarius esse consueverit. Præterunt tamen eisdem monasterio plures canonici professi, tum vitæ sanctitate, tum dignitate insignes, & illustres, ex quibus sunt ipse B. Vrsus primum dicti monasterij, quod antea S. Petro Apostolo nuncupabatur, postea ipsius ciuitatis Augustanæ Præsul in eodem monasterio, hinc eius Ecclesie, cui postea nomen dedit, honorificè tumulatus, prope cuius sepulchrum iacet corpus B. Galli Episcopi Augustani Arnulphi quoque Episcopi Augustani, Petrus de Palatio Episcopus Augustanus, Bonifacius Episcopus Augustanus, qui pro beato in veneratione habetur, Herluinus Archiepiscopus Tarantasiensis, qui omnes dicti loci Priores extiterunt. Emricus quoque ex canonico dicti monasterij Episcopus Augustanus, qui pro beato habetur. Ecclesia S. Vrsi præter illius sacra pignora, multis reliquijs insignibus est dotata, sunt enim in illa, vna de spinis coronæ Dominicæ, Crux parua ex ligno viuificæ Crucis Saluatoris mundi. Item pars Spongiz, qua Dominus noster felle & aceto fuit potatus.*

Item vna de Collis S. Petri Apostoli, & alias plures thecis argenteis decentissime custoditæ.
 Prioratus S. Vrsi, qui etiam curam animarum annexam habet, decem & septem Ecclesiis parochiales olim subiectas habebat, nunc vix quinque obtinet, quæ per canonicos dictæ Ecclesie regi consueverunt. Hæc ex relatione nuper transmissa per summam fideliter collegi.
 In Dicecesi quoque Augustana in oppido Veretij est aliud monasterium canonicorum regularium S. Agidij nuncupatum, in quo duodecim canonici reuidere solent, licet bellis nunc satis attritum, vt ex authenticis scripturis Romæ transmissis didici. Est etiã in finibus Augustanæ Dicecesis, & Tarantasiensis aliud monasterium ab eodem sancto viro Bernardo in honorem Dei, sanctæque illius Genitricis, & B. Nicolai fundatum, ac donatum, quod nunc S. Bernardi dicitur, de quo idem Carolus Nouariensis Episcopus hæc habet: *tu aliam em moni partem Dicecesi Tarantasiensis columnam esse (scilicet audire) cui carobanus erat impetrus, quem illius statua oculum vobis, & tebant, per eum longiores bonum a longioribus, & curat, & infra: at que eo loco ad bonos, & Diciturque sanctissima Matris, & patroni sui Nicolai Ecclesiam, ac canonicum institutum monachorum, se canonicorum, quod quidem, primo bono, quem iam nunc potest et dot aut: deinde etiam Kuchar do Patri, & Bernardo patre suo per suasi, vt aliam vno largiretur, & quibus magis hodie quoque sumptus ad canonicorum alimentum, aduectat, omniū hospitium suppeditetur. Monasterium ab Augustia, qua in Gallicis, & stat ferè iter dicit, & nomen sancti Vrsi appellatur, etc.*
 Aliud demum est monasterium in eadem Dicecesi canonicorum regularium, quod S. Bernardi parui ad differentiam alterius, de quo nunc dictum, vocatur, de quo idem Carolus Episcopus ita subiungit: *Cumque ab Ecclesia, & Carob vna illud eiusdem nominis sit postea constitutum, primum illud magnum nomen accepit.*
 In Aurelianensi Episcopatu Prouincie Senonensis sunt duo monasteria, ex libro taxarum Cameræ Apostolicæ primum vocatur S. Mariz de Balgentiaco, alterum S. Emericij.
 In Antiodorensi Episcopatu eiusdem Prouincie Senonensis sunt etiam duo monasteria ex eodem libro taxarum Apostolicarum, primum S. Laurentij de Abbacia, secundum S. Petri Antiodorensis.
 In Bellouacensi Episcopatu est celeberrima, & antiquissima Prepositura S. Quintini, de qua Sigibertus, & omnes Historici loquuntur. Fuit enim huius Ecclesie Præpositus S. Ivo Episcopus Carnotensis, per quem Ordo canonicorum Gallicana Ecclesia relaxatus admodum, & prope collapsus restituisse perhibetur, & ad primam disciplinam restitutus. De antiquitate huius monasterij idem Choppinus lib. 2. tit. 2. §. 1. hæc habet: *Ex consensu Quintini, na Bellouacum*

... *quæ communibus hinc Romanorum Antiquitum, Regum, Francorum, & beneficii epistola 20. ad Cosmodum Bellouacensem Episcopum quemadmodum &c. Quo in monasterio sancti Quintini, ante Monsi Quintini in Carolo Caluo Gallicæ Rex placitum tenent cum suis Consueuisti anno 574. ex Anonymi appendice lib. 5. de regis Francorum cap. 31. Ex quibus videas, istud monasterium esse antiquum ante annos circiter octingentos, & quæque D. Iouenem in eo Canonicam regulam primum instituisse, sed iam olim infirmam reformasse. In eodem Episcopatu videtur esse alia Abbacia S. Georgij de Boys, cuius idem Rhenus Choppinus meminit lib. 1. tit. 3. num. 5. & 6. Item alius Prioratus parochialis S. Pedem de Penpoune, & S. Martini de Boys, aliàs de la Verrière apud Bellouacum, cuius idem autor meminit ibid. §. 21. in Additionibus. Meminit etiam Ioannes de Nigralle in Catalogo sanctorum canonicis Ordinis cuiusdam Abbacie Bellouacensis, cuius fuit Abbas S. Marius Con-*

... *tionem Ecclesiam Metropolitanam fuisse colon regularium canonicorum, præter Ioannem de Nigralle fateatur Rebuffus in lib. de Regularibus ad prælatum nominandis §. ad præmissa, in verbo Prælegia, & ex illo Renatus Choppinus lib. 2. tit. 3. §. 6.*
 In Dicecesi verò Bituricensi sunt infra scripta monasteria canonicorum. Primum Prepositura sancti Iosephi de Pleubendem, quod exstruxit Ricardus secundus Bituricensis Archiepiscopus, & in eo defunctus est anno 1092. Cui monasterio Albalterus Ricardus successit multa bona est largitus, ex Choppino lib. 2. tit. 3. §. 1. in Additionibus. Secundum est monasterium S. Ambrosij Teronij S. Saturni. Quartum S. Mariz de Collis, nomen iborum fit mentio in libro taxarum Cameræ Apostolicæ. Quintum S. Cyrici Exuldenis, de quo idem Choppinus eodem lib. 2. tit. 3. §. 1. referre quandam sententiam Parlamentis Parisiensis ad fauorem capituli dicti monasterij, quæ apud illum videri potest.
 Episcopatum Metropolitanam Prouinciale Romanum inter Ecclesias ordinis S. Augustini referre, de qua Petrus Damiani in epistola ad Hugonem in Archiepiscopum Bisuntinum, quæ legitur inter eius epistolas lib. 3. epist. 8. scribit, vidisse quod eadem Ecclesia alterum claustrum, quod dextrum tenebat latus, vbi candidus clericorum ecclesiasticæ choros nitebat Angelicus, qui velut in ecclesiis Athenæ gymnasijs sacrarum scripturarum eruditabantur eloquijs, & veræ Philosophiæ exercerebant quotidie disciplinam. Subdit: *ibi dicitur: Nec istud excidit, quia præter istas, diu alias noster canonicus vni sumi, eodem tempore construit, primum fuit cum Ecclesia S. Mariz Magdalene: altero vero vni, præter tenuo, cum Ecclesia S. Laurentij.*

la exaropia apud Iuonem Carnotensem qua communiter fecit honorem antistiti Regum, Francorum quatuor & beneficijs epistola 280. ad Gotofredum Bellouacensem Episcopum quem admodum &c. Quo in monasterio sancti Quantini, aut Montis Quantiniani Ceruicibus Galia Rex placitum tenuit cum suis Consiliarijs anno 174. ex Annonij appendice lib. 5. de regni Francorum cap. 21. Ex quibus videas, istud monasterium esse antiquum ante annos circiter octingentesenosque D. Iuonem in eo Canonicam regulam primam instituisse, sed iam olim in futurum reformasse. In eodem Episcopatu videtur esse etiam Abbatia S. Georgij de Boys, cuius idem Renatus Choppinus meminit lib. 1. tit. 3. num. 16. Item alius Prioratus parochialis S. Petri de Verponne, & S. Martini de Boys, alias de la Veronica apud Bellouacum, cuius idem autor meminit ibid. §. 21. in Additionibus. Meminit etiam Iohannes de Nigraualle in Catalogo sanctorum canonicis Ordinis cuiusdam Abbatie Bellouacensis, cuius fuit Abbas S. Marius Confessor.

Bituricensis Ecclesiam Metropolitanam fuisse eorum regularium canonicorum, praeter Iohannem de Nigraualle fatentur Rebuffus in lib. de Regularibus ad praedictas nominandis §. ad praemissa, in verbo Privilegia, & ex illo Renatus Choppinus lib. 1. tit. 3. §. 6.

In Diocesi vero Bituricensi sunt infra scripta monasteria canonicorum. Primum Plenipendens, sine de Pleubendem, quod exstruxit Riccardus secundus Bituricensis Archiepiscopus, & in eo defunctus est anno 1092. Cui monasterio Adalbertus Riccardi successor multa bona est largitus, ex Choppino lib. 1. tit. 3. §. 1. in Additionibus. Secundum est monasterium S. Ambrosij Tertium S. Satori. Quartum S. Mariae de Collis. omnium illorum fit mentio in libro taxarum Camerae Apostolicae. Quintum S. Cyrici Exulderis, de quo idem Choppinus eodem lib. 2. tit. 3. §. 11. refert quandam sententiam Parliamenti Parisiensis ad fauorem capituli dicti monasterij, quae vult illum videri potest.

Metropolitanam Prouinciale Romanum inter Ecclesias ordinis S. Augustini referre, de qua Petrus Damiani in epistola ad Hugonem Archiepiscopum Bisuntinum, quae legitur inter eius epistolas lib. 3. epist. 8. scribit, vi disse in eadem Ecclesia alterum claustrum, quod dextrum tenebat latus, ubi candidis clericorum ecclesiam tanquam chorus nitebat Angelicus, qui velut in ecclesia Athenae gymnasijs sacrarum scripturarum erudiebantur eloquijs, & verae Philosophiae solerter incumbant studijs, seseq; sub regularibus exercebant quotidie disciplinis. Subdit ibidem: Nec istud excidit, quia praeter ista, alijs alijs non inter canonicos vnde simul, eodem tempore construit, vnam scilicet cum Ecclesia S. Mariae Magdalene: alteram vero, si vult scire, cum Ecclesia S. Laurentij.

Lib. II.

Hh

Deca-

Cum autem duas canonicorum regulariter videntur Ecclesias ab eodem Hugone restitutas B. Petrus Damianus his verbis narret, alteram cuius nomen reticetur S. Pauli, nunc Abbatialem intra eandem ciuitatem fuisse, ex dicta Ecclesia S. Pauli fundatione, & restitutione per Reuerend. admod. Patrem Dñm Iohannem Nardinum illius modernum Priorem collecta, & ad me nuper transmissa, probabile forsitan videbitur. Sciendum enim est, praeter cathedralem, & alias à B. Petro Damiano memoratas, quasdam alias canonicorum regularium Ecclesias praecipuas fuisse olim in Diocesi Bisuntina, & nunc etiam reperiri, quarum nonnullae Abbatiales, aliae Priories titulo sunt decoratae.

Prima Abbatialis est Ecclesia insignis S. Pauli in eadem ciuitate Bisuntina per S. Donatum Bisuntinum praefulem anno Dñi 630. sub Regula S. Columbae Abbatis Luxouienensis, cuius precibus eundem S. Donatum Wandalinus, & Flauius Burgundionum Duces obtinuerant, primitus fundata, deinde post varios casus & ruinas anno Dñi 1044. per B. Hugonem Bisuntinum Archiepiscopum, qui antea eandem S. Pauli Abbatialem post Albericum Rodolpho Rege iubente, obtinuerat, restituta, collocata in ea canonicis, quos non amplius sub Abbate, vel Praeposito, sed sub Decano per fratres eligendo viuere constituit. Constant omnia ex illius testamento, siue ex diplomate institutionis ipsius canonice S. Pauli, in quo inter alia sic habet: *igitur post ordinationem Congregationis Venerabilis Patroni nostri S. Stephani Protomartyri, quam ex bonis ipsius, quae quondam male ablata fuerant, & ex proprio beneficio, necnon ex materna hereditate eadum hanc, diuino prouocatus in istum locum, volui & in sancta Dei Genetricis honorem a fundo Ecclesiam adificare. Et canonicorum frequentia pro honorum exhibitione decorare. Dum autem hac mecum tacitus reputarem, diuque verum hoc, aut illud surgendo operi cohereret, consilio habere, placuit sententiam priorem mutare: nec tamen ab incepto cessare. Abbatia enim S. Pauli olim in eius honore, quae postea Virgini Mariae dicata, in meam potestatem venerat, quam bona memoria prius Abbas dum vixit, Albericus reuerat. Quapropter inquam consulenti potissimum visum est mihi, ut & quod debebam meae Mariae, & quae erant in mea potestate bona S. Pauli vniueram, vniuersaque canonicis ibi Deo, & Matri eius, & beato apostolo, sanctoque Ambrosio in eadem Ecclesia requiescenti seruientibus attribuerem, & infra. Rogo obnixè, ut in loco supra scripto Abbas ponatur, neque Praepositus ordinetur: quia sapies quarunt quae sunt propriae, negliguntque, fratrum commoda. Decanus ibi constituitur, talis tamen, qui à fratribus eligatur, & qui magis velit prodesse, quam praeesse. Si quis igitur successorum &c. Hoc testamentum actum fuit anno 1044. & viginti Episcoporum nominibus subsignatum, quo anno primus canonicorum Decanus nomine Wichardus est institutus, perleueratque regimen*

V. M.
 potest. & alia
 sine custodire.
 im curam antea
 septem Ecclesia
 cebat, nunc qua
 nicos dicta Eccle
 relatione nuper
 colligi.
 istana in oppido
 canonicorum reg
 im, in quo dicitur
 in bellis nunc sine
 3. Nicolai fundat
 Augustanae Dico
 monasterium ab
 in honorem Dejan
 3. Nicolai fundat
 Bernar di dicitur,
 enis Episcopus
 de Dorseti Tam
 mior i caritativ
 e oculum vultant,
 annuam a loco
 ro los ad hono
 e parum in
 hionakhan, & G
 u bona, quem su
 ricardus Pat
 hena largiente
 tu al canonicor
 hosphum sequi
 qua in Galia
 d. V. in apud
 rium in eadem
 um, quod S. Re
 itis, de quo
 Carolus Episc
 Ecclesia & cano
 canonicorum, p
 natu Prouincia
 ra, ex libro taxar
 um vocatur S. Mar
 Emireij.
 coputa eiusdem
 tiam duo monast
 pollicerentur, p
 undum S. Petri An
 nata est celeberr
 S. Quintal de quib
 horici loquentur. Et
 possius S. Ito Episc
 m Ordo canonicor
 us admodum d. prop
 ibetur, & ad pres
 De antiquitate
 nus lib. 2. tit. 3. §. 11.
 ita debeatur in

sed nunc obdormi ceperunt in Curia Romana. Meminit tandem alterius canonice S. Martini in oppido Salinarum fundata: per canonicos S. Iohannis Bisuntini Innocentius III. in epistola ad capitulum S. Iohannis Bisuntini data, quæ habetur lib. 1. fol. 121. in qua inter alia hæc habetur. *Id est, quod cum in Ecclesia S. Martini, quam habetis apud Salinum, iuxta facultates Ecclesie canonicorum vestram vultis infruere, sicut fuit in Auditorio nostro proposuimus. Nos vestro proposito grata volumus condescendere voluntate, vobis presentis pagina indulgentes, ut habeatis agens venerabilis fratris nostri Bisuntini Archiepiscopi, nullum appellationis, vel contradictionis obiectum, laudabile propositum valeatis effectu manducare.*

XI. Viregalensis Metropolitana, cuius fit mentio in cap. Præterea, de præbendis, dum memoratur, quidam Archiepiscopus in ea Regulariter professus in cuius Diocesi est insignis Ecclesia canonicorum regularium in oppido Blauij à Carolo Magno extructa, de qua Iohannes Turpinus, vnde Vincentius Bellouacensis, Antonius Florentinus, & alij hæc habent in Vita Caroli Magni cap. 29. *Beatum namque Rolandum super duas malas capro aureo subnectum, pallij cellum, vestis ad blatum Carolus deservit fecit, & in B. Romane basilice, quam olim ipse edificauerat, canonicosque regulares intrinsecus, honorifice speliuit, munitionemque ipsius ad caput, & rubam eduxit ad pedes, sicut ad ducem Corvili, & proinde militie eius, suspendit. Et infra. Tota terra, qua circa basilicam sancti Romani Blauij militarium spatio porrigitur, totamque oppidum Blauij cum cunctis, qua sibi pertinet, ad eam mare, quod sub eo est, vñibus eiusdem basilice in alio amore Rolandi dedit, & præcepit canonicis eiusdem loci, ne alicui persona humana seruitutis officio amplius exhiberent &c. In eadem Diocesi referuntur alia duo monasteria, videlicet S. Petri de Bertholio, & S. Petri de Insula in Medulco, ex lib. Taxarum Cam. Apostolicæ. Meminit etiam Iacobus de Vitrico canonicorum regularium S. Marie Blesensis lib. Historie Occidentalis cap. 2. quorum vitam exactam miris laudibus extollit, oppidum autem Blais idem est, quod Blauia.*

XII. Chablonensis Episcopalis Prouincie Lugdunenſis, quam inter Ecclesias, quæ olim erant canonicorum regularium numerat Petrus sancti Iuliani de Chablonensibus, & Matificonensibus antiquitatibus, & ex illo Renat' Choppinus lib. 1. tit. 3. num. 6. In Episcopatu Chablonensi est monasterium S. Marie de Mac, ex lib. Taxarum Apostolicarum.

In Catalaunensi Episcopatu Prouincie Remensis est monasterium omnium Sanctorum, quod Rogerus Secundus Catalaunensis Episcopus fundauit anno 1063, ita Annales Hannonie, & ex illis Choppinus lib. 2. tit. 3. §. 3. & Miræus de Collegiis canonicorum regularium c. 40. In eodem Episcopatu sunt alia duo monasteria videli-

cet S. Mennini, & S. Marie de Virtute, ex libro Taxarum Apostolicarum.

In Carnutenſi Episcopatu Prouincie Senonensis sunt quinque monasteria canonicorum. Primum S. Marie de Burgo medio. Secundum S. Vincentij in nemore. Tertium S. Iohannis de Valeia, Quartum S. Cerauni propè Carnutum. Quintum S. Marie de Claro fonte, omnia ex eodem libro Taxarum Apostolicarum.

In Cenomanensi Episcopatu Prouincie Turonensis sunt sex monasteria, ex eodem libro Taxarum Apostolicarum: primum quod dicitur de bello loco, cuius Abbatu scribit D. Bernardus epistola 348. secundum S. Georgij in nemore, tertium S. Marie de Vadacio, quartum S. Nicolai de Oliueto, quintum monasterium fontis Danielis, sextum S. Catharinæ de Valle, cum duobus Prioratibus sibi vnitis.

Apud Caſarisburgum monasterium canonicorum, quod fundauit Mathildis Imperatrix ex Chronica Normandica sub anno 1116. fol. 101. in fine.

In Claramuntensi Episcopatu Prouincie Bituricensis sunt quatuor monasteria, primum dictum de Cantoin, siue Camptomini, secundum S. Amabilis de Rionio, tertium S. Symphoriani. hæc tria recensentur in lib. Taxarum, quartum S. Iohannis Baptiste membrum congregationis S. Laurentij de Vltio, ex priuilegijs monasterij S. Laurentij, & actis capituli Generalis dicte congregationis ann. 1342, celebrati.

Apud Compendium est monasterium congregationis Victorinæ, apud quod nonnulli Galliarum Reges sepulturam acceperunt, vt ex quodam eius monasterij canonico, qui ad nos ante annos 25. nomine Dñs Aegidius tranſierat, accepi. Est in oppido Compendij alia insignis Abbatia, cuius meminit Innocentius III. in literis Abbati, & conuentui Compendij directis, in quibus Episcopum Syluanensem eidem Conseruatorem tribuit, & concedit, vt ad illum pro Chriſmate, oleo sancto, consecratione Ecclesiarum, & ordinatione clericorum eiusdem monasterij accederent, habentur literæ in 1. lib. fol. 219. nisi sit eadem cum dicto monasterio congregationis Victorinæ.

Chaigeum Abbatiale cenobium Ordinis S. Augustini, Renatus Choppinus lib. 1. tit. 3. §. 9. inquit anno 1514. fuisse reformatum, de quo Rebuffus in Praxi beneficiorum, in tit. de forma Vicariatus num. 198. In quo autem Episcopatu, vel Prouincia sit constitutum, apud illum quære.

In Episcopatu Corisopitenſi Prouincie Turonensis monasterium S. Marie de Doulas ex lib. Taxarum Apostolicarum.

In Episcopatu Constantiensis Prouincie Rotomagensis sunt duo monasteria, primum S. Marie de Voto, secundum S. Laudi ex lib. Taxarum Apostolicarum.

In Diocesi Episcopatu provincie Viennensis, vel nunc Ebrudunensis, quae vulgo dicitur Ambrun in Delphinatu est Prioratus conuentalis S. Mariae de Sinardo, cuius Prior interfuit capitulo Generali congregationis S. Laurentij de Vltio an. 1342. cum nouem suis canonicis, vt ex actis dicti Capituli apparet.

XIII. Diogenensis Episcopalis provincie Ebrudunensis in Provincia erat regularis tempore Alexandri VI. vt apparet ex Provinciali Romano, & proemio libri Constitutionum Benedicti XII.

In Dolensi Episcopatu provincie Turonensis monasterium S. Jacuti, ex lib. Taxarum.

In Eduensi Episcopatu provincie Lugdunensis est monasterium S. Mariae de Ognon, sive Ognio, ex eod. lib. Taxarum.

In Ebrudunensi Archiepiscopatu vulgo Ambrun est monasterium S. Mariae de Brianzona, cui octo Ecclesijs ad illud spectantibus, membrum congregationis S. Laurentij de Vltio, ex privilegij dicti monasterij.

In Eluensi Episcopatu provincie Narbonensis est monasterium S. Mariae de Regali, ex libro Taxarum.

In Engolismensi Episcopatu provincie Burdegalenensis sunt duo monasteria, primum dictum de Cella froini, secundum de S. Corona, ex eodem lib. Taxarum.

In Episcopatu S. Flori monasterium Piperuicenses, ex eodem lib. Taxarum.

In Gaptensi Episcopatu vulgo Gap, olim provincie Aquensis, nunc Ebrudunensis, vt Maginus in Gallie descriptione obseruat, monasterium S. Laurentij belli montis, cuius Prior cum duodecim canonicis dicto Capitulo Generali congregationis S. Laurentij de Vltio interfuit, & aliud de Arigio nuncupatum, quae sunt membra dictae congregationis ex privilegij monasterij S. Laurentij.

In Gebennensi Episcopatu provincie Viennensis in Delphinatu sunt quatuor monasteria ex lib. Taxarum Apostolicarum, primum S. Mariae de Abundantia, secundum S. Filiaci, tertium dictum de Lits, quartum S. Mariae inter montes, quod est congregationis S. Rufi, ex Catalogo monasteriorum S. Rufi relato à Choppino lib. 2. tit. 1. §. 20. in Additionibus, quamquam in privilegij dicitur esse in Geneuensi.

Geneuensis Episcopalis S. Petri antequam à fide Catholica ciuitas illa deficeret, vt fieret Synagoga & Sedes Sathanaz, per regulares canonicos tenebatur, vt illorum Provincialium constans est traditio.

Gerundensis Episcopalis provincie Narbonensis, ex Provinciali Romano, & proemio libri Constitutionum Benedicti XII. In Episcopatu verò est monasterium S. Mariae de Villa Bertrandi, ex lib. Taxarum.

Gratianopolitana Episcopalis provincie Vic-

nenensis ex dicto proemio constitutionum Benedictinarum, & ex Provinciali Romano, illius etiam vt regularis fit mentio in cap. Per tunc, de voto, & voti redemptione. de eadem Ioannes de Nigraualle in Catalogo Ecclesiarum Galliarum. In Episcopatu Gratianopolitano est monasterium de Arenis, cum viginti Ecclesijs ad illud spectantibus, de quo in privilegij monasterij S. Laurentij de Vltio, inter cuius membra numeratur.

Hugonensis Ecclesia in provincia Picardiae, ex Ioanne de Nigraualle, in eodem Catalogo Ecclesiarum Galliarum erat canonicorum regularium.

IX. Lemouicensis Episcopatu provincie Bituricensis sunt quinq; monasteria canonicorum, primum S. Galterij stupens, sive de Stupens, secundum S. Petri Stripens, cuius meminit Innocentius III. in epistola ad Archiepiscopum Bituricensem, quae habetur lib. 1. fol. 133. tertium S. Bartholomaei de Bencuento, quartum S. Aiaz de Vrsolaco, & Barfolaco. Haec omnia ex lib. Taxarum, quintum S. Martialis, de quo Renatus Choppinus lib. 1. tit. 1. §. 6. Canonis inquit 1. Martialis Lemouicensis penalis exemplo terris secularisatione Ecclesiae S. Marini Turonensis, relicto sacro habitu, se ad monasticam vitam conuertit, ubi Gaguino lib. 1. Amalium Francorum. Aduertendum autem, hunc autorem passim vocare canonicos regulares monachos.

In Lingonensi Episcopatu provincie Lugdunensis monasterium S. Stephani, & monasterium S. Mariae de Castijfione ex lib. Taxarum Ecclesiarum Castellonensem, ex seculari regularem fecit S. Bernardus, quod apud illum ab infamia fuerat nutritus, vide in Vita S. Bernardi lib. 1. c. 1.

In Lucionensi Episcopatu provincie Burdegalenensis sunt duo monasteria, primum S. Mariae de Angelis, secundum Fontanelle nuncupata, ex eodem lib. Taxarum.

Lugdunensem Metropolitanam Ioannes de Nigraualle inter regulares numerat. In Diocesi Lugdunensi referuntur haec monasteria, primum de Belle Ville, secundum S. Ruguberti ex lib. Taxarum Apostolicarum, tertium dictum de Plebe congregationis S. Rufi ex Catalogo dictae congregationis. Meminit etiam idem Ioannes de Nigraualle eiusdem Abbatis Lugdunensis cuius inquit fuisse Abbates, S. Lupicium, & S. Sequanum canonicos regulares.

Magalonenfis Episcopalis provincie Narbonensis fuisse olim canonicorum regularium, conuincitur non solum ex proemio libri Constitutionum Benedicti XII. sed ex epistola Innocentij III. Episcopo, Archidiacono, & Sacris Magalonenfisibus directae, quae habetur lib. 1. pag. 117.

In Mote Pefulano Magalonenfis Diocesis collegium S. Rufi congregationis S. Rufi, cuius titulus Ecclesij ab eo dependentibus, q. fundantur Car-

dimali

dimali Anglicus, sive Angelicus Criminali canonicis regularis dictae congregationis, vt infra in eadem congregatione dicitur.

In Maconensi Episcopatu provincie Turonensis sunt tria monasteria ex libro Taxarum, quorum primum dicitur de Bello loco, secundum Montis fortis, tertium Panis potis, cui Prioratus S. Bartholomaei sibi vnito.

In Malocensi Episcopatu provincie Burdegalenensis sunt quatuor monasteria, primum S. Petri auzer Vallis, secundum S. Vincentij de Molio, tertium dictum de Belloforte, quartum de Malo Leono, ex eodem libro Taxarum. sunt in Aqueortia.

Meldensis Episcopalis provincie Senonensis obliuiscitur fuisse ordinis canonicorum regularium ex Practica Cancellariae Apostolicae pag. 17. in forma titulorum litterarum quae scribuntur capitulo Ecclesiae regularis ordinis S. Augustini ponitur Ecclesia Meldensis in hunc modum: *Idem fuit Capitulum Ecclesiae Meldensis ordinis S. Augustini. Vnde constat, in ea institutum canonicorum regularium vsq; ad tempora Alexandri VI. quod editus est hic liber extitisse, ceterum in Episcopatu Meldensi recensetur monasterium S. Mariae de Villaco in lib. Taxarum. Item S. Saluatoris, cuius Prior fuit constitutus Visitator monasterij S. Crucis Parisiensis vna cum eius Generali & doctus socijs, referente Choppino lib. 1. tit. 1. §. 26.*

Monticonensis Episcopalis provincie Lugdunensis inter eas, quae ab institutione fuerunt canonicorum regularium notatur à Petro S. Iuliano, de antiquitatibus Monticonensibus, qui dicit, ea sub canonica regula fuisse vsq; ad Paulum IV. quod eam secularizauit, referente Choppino lib. 1. tit. 1. §. 6.

IV. Narbonensis Metropolitana refertur inter regulares ordinis D. Augustini à Ioanne de Nigraualle, nec mirum nam de alijs Episcopatibus illius provincie ferè omnibus constat, illos regulares extitisse. In Diocesi Narbonensi monasterium S. Mariae de Quadraginta, ex libro Taxarum Apostolicarum.

In Nemausensi Episcopatu provincie Turonensis monasterium S. Mariae de Burgo propè Perteniam, ex lib. Taxarum.

Nemausensis Episcopalis provincie Narbonensis fuisse canonicorum regularium conuincitur ex e. Ad nostrum de Confirmatione vtili, vel inutili. In Niuernensi Episcopatu provincie Senonensis est insignis Abbatia S. Martini, eaq; vetustissima, olim tamen Prioratus nam ante Innocentium III. Primum Niuernensis Episcopus multis Ecclesijs illam donauerat, cuius donationem idem Innocentius privilegio facto 14. calend. Ianuar. an. 1130. confirmauit, referente Choppino lib. 2. tit. 1. §. 2. in additione, de eadem Missionis de collegij canonicorum regularium c. 40.

omnis Anglicus, siue Angelicus Grimaldi canonicus regularis dicte congregationis, vt infra in eadem congregatione dicitur.

In Macionensi Episcopatu provincie Turonensis sunt tria monasteria ex libro Taxarum, quorum primum dicitur de Bello loco, secundum Montis fortis, tertium Panis pontis, cu Prioratu S. Bartholomaei sibi vnito.

In Malcaensi Episcopatu provincie Burdegalensis sunt quatuor monasteria, primum S. Petri auzes Vallis, secundum S. Vincentij de Molio, tertium dicitur de Belloforte, quartu de Malo Leone, ex eodem libro Taxarum. sunt in Aquitania.

Meldensis Episcopalis provincie Senonensis ostenditur fuisse ordinis canonicorum regulariu ex Practica Cancellarie Apostolicæ pag. mihi 200. nam in forma titulum literarum quæ scribuntur capitulo Ecclesie regularis ordinis S. Augustini ponitur Ecclesia Meldensis in hunc modum *Dilectis figis Capitulo Ecclesie Meldensis ordinis S. Augustini*. Vide constat, in ea institutum canonicorum regularium vsq; ad tempora Alexandri VI. quibus editus est hic liber extitisse, ceterum in Episcopatu Meldensi recensetur monasteriu S. Marie de Villaco in lib. Taxarum. Item S. Salomonis, cuius Prior fuit constitutus Visitator monasterij S. Crucis Parisiensis vna cum eius Generali & doctus socijs, referente Choppinus lib. 1. tit. 7. 26.

Manticensis Episcopalis provincie Lugdunensis inter eas, quæ ab institutione fuerunt canonicorum regulariu notatur à Petro S. Iuliano, de Antiquitatibus Mariconensibus, qui dicit, eã sub canonica regula fuisse vsq; ad Paulum IV. qui cum secularizauit, referente Choppino lib. 1. tit. 7. 6.

XV. Narbonensis Metropolitana refertur inter regulares ordines D. Augustini à Ioanne de Nigrali quæ nimirum nam de alijs Episcopatibus illius provincie ferè omnibus constat, illos regulares extitisse. In Diocesi Narbonensi monasterium S. Marie de Quarsaginta, ex libro Taxarum Apostolicarum.

In Nannontensi Episcopatu provincie Turonensis monasterium S. Marie de Burgo propè Pornidum, ex lib. Taxarum.

Nomenensis Episcopalis provincie Narbonensis fuisse canonicorum regulariu conuincitur ex c. Ad nostru, de Confirmatione vtili, vel inutili.

In Niuernensi Episcopatu provincie Senonensis est insignis Abbatia S. Martini, eaq; vetustissima, olim tamen Prioratus: nam ante Innocentiu II. Frumentius Niuernensis Episcopus multis Ecclesijs illam donauerat, cuius donationem idem Innocentius priuilegio facto 14. calend. Ianuar. anno 1130 confirmauit, referente Choppino lib. 2. tit. 3. 22. in additione, de eadem Mirraus de collegijs canonicorum regulariu c. 40.

qui subdit, ab eadè Abbatia multos Prioratus pederet, quod etiam implicite notauerat Choppin.

Niciensis Ecclesia Episcopalis provincie Ebreduensis in Prouincia vsq; ad nostra tempora fuit regularis. Verum ab annis duodecim quidam illius Episcopus cum sua autoritate secularizauit: vnde super canonicatum impetratione lites oriuntur, dum idem canonicatus impetratur ab vno tanquam regularis, ab altero tanquam secularis. Eidem Ecclesie nunc præfati Reuerendissimi Dñs Petrus Franciscus Malletus, Verceilensis prius omnibus gradibus Abbatis, Visitatoris, Procuratoris, item & Abbatia Genera'is dignissimè per multos annos in congregatione Lateranensi fuit.

In Nouiomensi Episcopatu provincie Remensis sũt duæ Abbatie satis diuites, prout colligitur ex lib. Taxarum Apostolicarum, altera S. Marie Naumenensis: altera Eligij fontis nuncupata.

IN Parisiensi Episcopatu est Abbatia tum antiquitate, tum Regia munificentia, tum viro- rum sanctitate, & eruditione, ac etiam numero, qui in illa floruerunt, inter omnia Occidentis cenobia, tam canonicorum, quam monachoru cum primis illustri, & caput præclarissimæ Congregationis Victorinæ nuncupata, de qua Congregatione, & viris præclaris ex illa profectis, quoniam inferius ex instituto dicendum erit, nunc ea solum perfunctorie attingam, quæ ad illius fundationem, & antiquitatem spectant. Hanc Abbatiam fundauit Ludouicus Galliarum Rex cognomento Crassus iuxta murum ciuitatis Parisiensis, in loco Cella veteri nuncupato circa annum 113. nam ille triginta circiter annis regnauit, & anno 1137. obiit, in eadem Ecclesia tumulatus, cuius Regio sepulchro sequens Epitaphium habetur inscriptum.

*Illustris genitor Lodoicus Rex Lodoicus,
Seruorum Christi vir clemens semper amicus,
Instruit fuit pastorem canonicorum
In cella veteri trans flumen Parisiorum.
Hanc vir magnanimus almi Victoris amore
Aut, Reliquijs ornauit, rebus, honore.
Sancti Dionysij, qui seruas corpus humatum
Martyr, & Antilles Lodoici solue reatum.*

Conduntur in eadem Ecclesia Reliquie B. Thomæ martyris eiusdem Abbatia Canonici, & Prioris, qui in huiusmodi Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi, & similiter canonici regularis, sed isto aliquanto posterioris, pro veritate, & iustitia, & pro tuenda Ecclesie libertate aduersus intolerabilia grauamina, & exactiones Domimorum secularium inter brachia Episcopi Parisiensis à nepotibus Theobaldi Archidiaconi Parisiensis fuit excerebratus tempore D. Bernardi Clareuallensis, & Innocentij II. ad quem spectat epistola eiusdem D. Bernardi lamentabilis de nece cruenta tanti viri. Habet eius sepulchrum sequens inscriptum Epitaphium.

*Et lux aeterna Thome colata prioris,
 Qui meruit martyri iuru amore mori,
 Nouit Bernardus Clarenaldensis idipsum,
 Qui causam scribit, martyris, modum.
 Conspiciata breui clauduntur membra sepulchro,
 Vix tamen ab auiis claudat veterque polus.
 In eadem Ecclesia condantur etiam Reliquiae
 B. Hilduini primi illius Abbatis, qui apud Parisien-
 senſe pro ſancto habetur, cum ſequenti Epi-
 taphio.*

*Hilduinus abijt de caſtris viſtor ad aulam
 Idibus Aprilis Rege vocante ſuo.
 Prima columna domus, uſtoſ gregis, Ordinis auctor
 Hic iacet aeterno dignus amore loco.*

Tertius ibi reconditur B. Hugo natione Saxo, ſed à loco profeſſionis de S. Victore nuncupatus, religionis, ac doctrina toti orbi notiſſimus, quem non eſt dubium inter Beatos eſſe numerandum, cum de illo ſcribat Vincencius, & ex illo D. Antoninus tit. 12. hiſtoriam in principio, & alij paſſim, illum aegritudine ſtomachi laborantem, & morti propinquum, & vt ſibi ſacramentum Euchariftiae offerrent, fratres rogant, illis quod praeter ſtomachi debilitate nullum amplius cibum teneret, conſilio inuito, ſed non ſalutifero, hoſtia non conſecratam afferentibus, & Euchariftiam eſſe ſimulantibus, ſimulationem diuina reuelatione retexiſſe, illos increpaſſe, iuſſiſſe, vt verum Domini noſtri Ieſu Chriſti Corpus ſibi offerret: eo vero allato, cum cerneret, ſe illud ſine peticulo ob ſtomachi debilitate ſumere non poſſe, ita dixiſſe: *Ascendat filius ad Patrem, & ſeruius ad Dominum, qui fecit illum.* Eo dicto ſpecies Euchariftiae diſparuiſſe, ac eodem momento illum Domino ſpiritum reddidiſſe. Cuius ſepulchri Epitaphium eſt huiusmodi.

*Conditor hoc tumulo Doctor celeberrimus Hugo,
 Quam breuis eximium continet vna virum?
 Dogmate praecipuus, nullique ſecundus in Orbe,
 Clarus ingenio, moribus, ore, ſtylo.*

Quartus etiam B. Riccardus de S. Victore, cuius ſcripta toti mundo ſunt notiſſima, in eadem Eccleſia tumulatus iacet, eiſdem Venerabilis Gualterij Abbatis, & Roberti Subprioris poſitus.

Quintus quoque B. Gaufridus Meldenſis Episcopopus, qui obſenta ab Innocentio III. facultate cedens Episcopopatu, in eadem Abbata ſanctiſimo ſine quieuit.

Sextus B. Riccardus Anglicus, verius Scoticus alius ab eo, quem proxime recenſimus, cuius Epitaphium in ingreſſu monaſterij cernitur zereis characteribus in hunc modum inſcriptum.

*Tellus quem genuit ſcoticæ patria parens,
 Hunc tegit in gremio Gallicæ terra ſuo.*

Sed & alius eiſdem xui doctor preclariffimus, & eiſdem inſtituti Canonici prefeſſor in eadem Eccleſia S. Victoris tumulatus, recenſetur à Sylueſtro Maurolico in ſuo libro Mari Oceano

nuncupato Petrus Comeflor Hiſtorie Scholaſticae auctor, cuius Epitaphium in ſepulchro appoſitum ſic refert:

*Petrus eram, quem terra regit, diſſidui, Comeflor
 Nunc comedor, vixus locus, nec ceſſor docere
 Mortuus: vix dicat, qui me videt incunctatum,
 Quod ſumus, iſte fuit, et vixum quandoque,
 quod hic eſt.*

In eadem ciuitate Pariſienſi eſt alia Abbatia ſignis S. Genouefa ante Eugenium III. Collegium canonicorum ſecularium magoi nominis, & eruditionis. Caterum anno Chriſti 1147. Eugenio Pariſijs exiſtente, canonice regulares S. Victoris in eandem Eccleſiam auctoritate Pontificis, & Regis Galliarum ſecurunt introduci, & ſeculares canonici vitam regularem ſunt amplexati. factum & cauſam narrat Surin tom. 2. ſub die 6. Aprilis in hunc modum. *Pancus deſcendit elapſis diebus voluit idem Pontifex in Eccleſia S. Genouefa myſteria diuina peragere: quia Apoſtolica dicebatur, vbi ed vnum eſt, orta eſt contentio inter Summi Pontificis, & huius Eccleſie canonicorum minitros ad id, vt ad pugnas res proceſſerit, & non ſolum Pontifici minitros, ſed etiam ipſe Rex Ludouicus, qui illos compoſcere voluit, à canonicorum illorum ſamulu verberatus ſit, tanta autem uſarata rei indignitate permatu Pontifex, cum Ludouico Rege tradidit de improbitate hominum inſolentia digno caſu. Viſum eſt autem, in eorum locu alios ſubrogere homines reſque iſta, nempe monachos illos, quos nigros vocant: neque tamen Canonicos illic per vix ſua prebendo, ſua ſacerdotij priuare uoluerant, erant enim inter eos non pauci nobiles, & literati, ſed per mittere eos illo, quoad uicerent, reuerentur, uerum illud Pontifex, & Regu pro poſtremo ad aures Abbatis ſancti Victoris perlatum eſt. Pontifex, & Regi ualde ſuppliciter preceſſit, ut Ordina S. Auguſtini proſcriberet in eam Eccleſiam intro ire, erant, multique offendit rationibus, contumacer illos ſuſcipi ad hunc uiam regularem, quam ad monachorum habitum, & conſuetudinem traditum ut Pontifex, & Rex hu auderet, cum tam exploratam haberent bonam ſanam illius Abbatis, & fratrum eorum, eorumque inſtitutum pro multis alij praedicari non neſciant, domum quoque ſancti Victoris ſuam eximie diſtincta de ſe odorem ſpargere, abbati pro ecibus offerre, atque de ſequenti eiſdem eſt in abbatem Odo Prior, homo ſanctiſſima conuerſationis, atque totius religionis auarum indefatigabilis, aduſumque ſunt ei dunderum Canonici uiri probi, & bone aſtimationis, quum Eccleſia S. Genouefa commemoraretur, atque ex eo tempore in praſenti iſthic canonicorum S. Auguſtini inſtitutum in ea Eccleſia conſeruat, ex priuilegio Pontificis Eugenij, & Regis Chriſtianiffimi Ludouici. Hec Surius. Inter canonicos uero, qui B. Auguſtini inſtitutum in dicta Eccleſia S. Genouefa illico amplectati fuerunt, vixus extitit Magiſter Petrus Lombardus Nouarienſis noſter, Pariſieſis poſtea Episcopopus, Theologorum princeps, & magiſter, qui Magiſter ſententiarum nuncupatur, ex Ioanne de Ni-*

Gratillie Apoſtolico Bibliothecario in Catalogo Doctorum Canonici Ordinis, Ioanne Philippo Nouarienſi in Chronica lib. 5. cap. 24. & Ioanne Baptiſta Plotio Iureconſulto Nouarienſi in reſponſionibus ſi quando, C. vnde vi, & in ſuo Indice in uerbo Nouaria.

Abbas S. Genouefa habet iuriſdictionem temporalem ex ſententia Parlamenti Regij Pariſieſis, quam refert Renatus Choppinus in 2. lib. Moſaillibus ſepe cit. tit. 2. §. 15. lata anno 1173. que ibi uideri poteſt.

In eadem ciuitate Pariſienſi eſt alia Abbatia canonicorum regularium S. Hilarij, de qua Io. Phiſp. Nouar. lib. 3. cap. 17. & aſcillum Tici- notum in 1. parte Diluendarij pag. 33. Item in ſub- turbo Pariſienſi Prioratus S. Lazari eiſdem Ordinis, cuius meminit Aubertus Miraeus de Col- legij canonicorum regularium cap. 30. Item in Episcopatu Pariſienſi eſt alia Abbatia S. Marie Lextacensis Theologus clariffimus, & de ordine canonicorum regul. o. timè meritis: nam praeter Roſetum ex- ceterorum ſpiritualium, Defen- ſionem canonice ordinis edidit, ſub titulo Ven- etorum ordinis canonicorum regularium, cuius Molanus in lib. de Sacris Imaginibus, & alij uiri docti, & eruditi meminerunt. In eodem Episco- patus erat alia Abbatia S. Marie de Herinalde, que nunc meminit Episcopopus eſt vniuersi, cuius meminit Miraeus loco proxime citato. Harum autè duarum poſtremarum, ſicut & duarum primarum in lib. tatarum Cameræ Apoſtolice mentio habetur.

In Peragonenſi Episcopatu prouincie Bur- degalenſis eſt monaſterium S. Marie de Cancell- ares lib. tatarum. In eodem Episcopatu Ab- batia de Corons nuncupata, de qua Choppinus lib. 1. tit. 3. num. 3. ſcribit, fundatam fuiſſe per quendam uirum Religionum nomine Lamber- tam anno 1118. cuius eſt membrum Prioratus cum Cura de la Saſpe nuncupatus.

Pictaenſis Episcopalis S. Marie prouincie Burdegalenſis à Choppino lib. 1. tit. 1. §. 6. dicitur fuiſſe oim canonicorum regularium. proferet Annales Aquitanos. In Episcopatu uero Picta- enſi multa referuntur monaſteria canonicorum in ſape allegato lib. tatarum, primum S. Se- uerini, cui ſunt uniti duo Prioratus de Geux, & de Lextacense, ſecundum de Cella prop. Trecaſter- tium, S. Hilarij de Cella, niſi illud idem ſit cum ſecundo quartum, S. Marie de Regali quintum, S. Marie Iontis comitiſſimum, S. crucis de An- glicis ſextimum, S. Lami de Toarchio: octauum, S. Marie de Cellanorum, S. Petri de Cenephay Congregationis S. Rufi ex Choppino.

R. Euenſem Eccleſiam Metropolitanam iure canonicorum regularium recenſet Ioannes de Nigra- ualle in ſuo Catalogo, cum illam S. Remigius uenerit, quem non eſt dubium, clericum ca-

Genalle Apoftolico Bibliothecario in Catalogo Doctorum Canonici Ordinis, Ioanne Philippo Nouarcenti in Chronica lib. 5. cap. 44. & Ioanne Baptista Plotio Iureconfulto Nouarcenti in repetitione, si quando, C. vnde vi, & in suo Indice in verbo Nouaria.

Abbas S. Genouefa habet iurisdictionem temporalem ex sententia Parlamenti Regij Parisiensis, quam refert Renatus Choppinus in 2. lib. Monasticorum saepe cit. tit. 2. §. 15. lata anno 1173. quae ibi videri potest.

In eadem ciuitate Parisiensis est alia Abbatia canonicorum regularium S. Hilarij, de qua Io. Philip. Nouar. lib. 3. cap. 37. & ante illum Tici- nentia in 1. parte Dilucidarij pag. 33. Item in sub- iudicio Parisiensis Prioratus S. Lazari eiusdem Or- dinis, cuius meminit Aubertus Mirzens de Col- legijs canonicorum regularium cap. 30. Item in Episcopatu Parisiensis est alia Abbatia S. Mariae Lauracensis, cuius fuit Abbas Io. Mauburnus Bruxellensis Theologus clarissimus, & de ordine canonicorum regul. o. timé meritis: nam præ- ter Rolium ex ceterorum spiritalium, Defen- sionem canonici ordinis edidit, sub titulo Venat- orij ordinis canonicorum regularium, cuius Molanus in lib. de Sacris Imaginibus, & alij viri docti, & eruditi meminerunt. In eodem Episcopa- tu erat alia Abbatia S. Mariae de Herinalo, quae nunc mensis Episcopali est vnita, cuius meminit Morus loco proxime citato. Harum autè duarum pollentiarum, sicut & duarum primarum in lib. taxarum Cameræ Apoftolice mentio habetur.

In Peragoicensi Episcopatu prouinciae Bur- degalensis est monasterium S. Mariae de Cancel- lata ex lib. taxarum. In eodem Episcopatu Ab- batia de Corona nuncupata, de qua Choppinus lib. 1. tit. 2. nam & scribit, fundatam fuisse per quendam virum Religiosum nomine Lamber- tum anno 1118. cuius est membrum Prioratus cum Cura de la Faye nuncupatus.

Pictauiensis Episcopalis S. Mariae prouinciae Burdegalensis a Choppino lib. 1. tit. 1. §. 6. dicitur fuisse olim canonicorum regularium. profert Annals Aquitanos In Episcopatu vero Picta- uentis multa referuntur monasteria canonicorum in sepe allegato lib. taxarum. primum S. Se- urini, cui sunt vniti duo Prioratus de Geux, & de Lerai secundum de Cella prope Trecaster- tium, S. Hilarij de Cella, nisi illud idem sit cum secundo: quartum, S. Mariae de Regali quintum, S. Mariae toncis comitis sextum, S. Crucis de An- glicis septimum, S. Lami de Toarchio: octauum, S. Mariae de Cellanorum, S. Petri de Cenephaye Congregationis S. Rufi ex Choppino.

Remensem Ecclesiam Metropolitanam iure inter eas, quae ab institutione fuerunt cano- nicorum regularium recenset Ioannes de Nigra- ualle in suo Catalogo, cum illam S. Remigius fundauerit, quem non est dubium, clericum ca-

nonicum fuisse, & Ecclesias, quas multas in Gal- lijs, & in Belgio fundauit, sub disciplina cano- nica instituisse. Sed & Urbanus II. quem antequam fieret Abbas monastici ordinis Clunia centium, regularem prius canonicum fuisse testantur Cia- conius, Onuphrius, Antonius de Butrio in cap. Intellexim, de etate, & qualitate. Laetius Cher- bumus in noua compilatione Bullarij Romani, & alij, ipsius Ecclesiae Remensis canonicus exti- tit. In ciuitate verò Remensi est insignis Abbatia S. Dionysij cuius etiam fit mentio in lib. taxarum.

In Redonensi Episcopatu prouinciae Turo- nensis monasterium S. Petri de Reloio. ex lib. ta- xarum.

Rotomagensis Metropolitanam S. Malonis primi illius Ciuitatis Episcopi habuisse olim Co- uentum canonicorum regularium, scribit Vita- lis Odericus Vitensis lib. 5. Historiae Norman- dicae fol. 538. & post illum Ioannes de Nigraual- le in suo Catalogo. In ciuitate verò Rotomagen- si est Conuentus canonicorum regularium S. Ma- riae Magdalena, qui habet vnitum monasterium canonicarum eiusdem Ordinis, in quo viginti sacrae Virgines ad praesens reperiuntur, cum Ho- spitali etiam adiuncto, quae omnia sunt sub regi- mine Abbatis dicti monasterij, vt habui ex scrip- turis Romanam transmissis pro quadam causa, quas ipse vidi.

In Diocesi Rotomagensi est aliud monaste- rium S. Honorinae de Graulla, ex quibusdam scripturis in Archiuo S. Mariae de Pace reperis.

Sagiensis Episcopalis prouinciae Rotomagen- sis tempore Innocentij III. erat regularis, ex illius epistolola ad Priorem, & fratres Ecclesiae Sagiensis, quae habetur in 2. lib. fol. 316.

Salariensis item Ecclesia Episcopalis, cuius prouinciam Pontificali Romano non inueni. De hac Ecclesia liber Chronicae Normandicae ex Bibliotheca Victorina Parisiensis acceptus. & ad eadem librorum Oderici Vitalis Vitensis re- cens editus, sub anno 1143. ita habet: *Olyte Ioannes Salariensis Episcopus, cui successit Girardus canonicus eiusdem Ecclesiae, vt iocundus, & admodum literatus, iste Ioannes rem dignam memoria tempore Regis Hen- ricus fecit, canonicos enim seculares eiusdem Ecclesiae, regulariter, & secundum S. Augustini institutionem viuere fecit, addidit officij congruentibus, & claustra. Hoc idem Ioannes Luxouienfis auunculus eius, & Gau- fredus Carnotensis Episcopus tentare in suis Ecclesijs voluerunt, sed in ipso conatu desecerunt. Hactibi Re- peritur in Burgundia inferiori in Prouincia Bi- suntina ciuitas Salinarum vulgo Salins: Verum praeter quod nomina omnino non conueniunt, ipsa ciuitas Salinarum Episcopum non habet.*

In Sarlatensi Episcopatu prouinciae Burdega- lensis est monasterium S. Amandi ex libro Taxarum.

In Sedunensi Episcopatu prouinciae Taran- tasiensis est insignis Abbatia S. Mauritiij ad radi-

M. Historie Schola... pulchro appo... dicitur, Compa... ces esse dicit... let inueniam... tum quandoq...

B. Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis, re-
ferente Mattheo Parisio in Historia Anglicana
sub anno 1240. pag. 730. quem locum dicit à Pô-
nitico viginti leucis distare, in qua dicecesi, mi-
litem compertum.

XXI. **T**arantensis Metropolitanus, ex Provincia-
li Romano, & lib. Constitutionum Benedi-
cti XII. supersunt adhuc, qui in ea canonicos regu-
lariter viuentes se vidisse aiunt.

Tarantensis seu Tarmantensis Episcopalis
provincia Auxitana, ex eisdem Provinciali Rom-
mano, & lib. Constitutionum Benedicti XII. de
qua in historia Normandica supra citata sub an-
no 1187. hac habet. *Mortuo Venerabili Milone Epi-
scopo Tarantensi electus est Milo eiusdem Ecclesie Ar-
chiepiscopus canonice regularis, sicut predecessor eius
fuerat.*

In Tolonenſi Episcopatu provincie Arela-
tensis monasterium Inſule Arcarum, ex Inno-
centio III. epistola ad Massiliensem, & Agaten-
sem Episcopos, quæ habetur lib. 2. fol. 327.

Tolosana Metropolitanâ ab antiquissimo te-
pore vsque ad annum 1500. canonicorum regu-
larium fuisse coniunctur. ex cap. in causa de cle-
ctione cap. Preterea. de prebendis, ex Provincia-
li Romano, & lib. Constitutionum Benedicti
XII. de qua plura Ticinensis in Dilucidario fol.
12. cum fundavit Carolus Magnus, de quo in
Chronica Tolosana scribitur, quod circa annum
890. in medio civitatis Lateranum posuit mona-
sterium, constituens ibi sedem Archiepiscopale,
& multa corpora Sanctorum in ea condidit. In
civitate vero Tolosana est vetustissimum mona-
sterium S. Saturnini, Sed & monasterium S. Ro-
mæ, in quo S. Dominicus sui Ordinis prima ie-
cundamenta, Ordinis canonicorum regula-
riam sub B. Augustini regula viuentium exstitit.
seconiunctur eadem ex bulla Honorij III.
per quam eundem Ordinem probavit, quæ in
Bullario nuper edito legi potest.

Trecensis Episcopalis provincie Senonensis
canonicos regulares habuit, quantum ex epistola
D. Bernardi ad canonicos Trecenses venari li-
cet. In civitate Trecensi sunt duæ Abbatiæ cano-
nicorum prima S. Lupi, quæ cum esset antea Prae-
positura, in Abbatiam fuit erecta anno Domini
1104. Altera S. Martini in Arcis, cuius primus
Abbas nomine Gulielmus anno 1142. obiit. Ita
Miræa lib. cit. cap. 60. ex Nicolao Camuzatio in
Promptuario Antiquitatum Trecensium.

In Trecensi Episcopatu provincie Turo-
nensis monasterium S. Crucis, ex lib. taxarum.

Turonensem Ecclesiam Metropolitanam sub
Pelagio Lupo viuit anno 560. fuisse Regularem,
inducit verba Concilij secundi Turonensis eo-
dem tempore celebrati cap. 20. dum ibi canoni-
corum Turonensium mentio habetur: tunc e-
riam temporis nomine canonicorum non quibus
clericis, sed soli regulariter viuentes dicebantur,

vt supra non semel fuit notatum. Ceterum cum
absolute regularem faciunt Joannes de Nigra-
ualle in Catalogo, & Joannes Molanus lib. 1. de
Canonicis cap. 12. in fine dicens: *Scribit quod Gre-
gorius Turonensis in fine historia Francorum, Baudi-
num Turonis in fine mensam canonicorum.* In dice-
cesi vero Turonensi numerantur sequentia mona-
stera: primum S. Mariz de Aquasuiua, cui vni-
tus est Prioratus S. Medardi. secundum S. Mariz
de Gastineta. ex lib. taxarum.

XXI. **I**n Valentino Episcopatu provincie Viennê-
sis est Illustris Abbatia S. Rufi vetustissima, &
caput præclarissimæ olim Congregationis, de
cuius fundatione inferius in ipsa Congregatione
S. Rufi verba facimus In eodem est aliud S. Turci
Saone. tertium quoque S. Bernardi apud Va-
lentiam ex lib. taxarum Apostolicarum. Sed duas
etiam alias Ecclesias Conuenticuales dicte Con-
gregationis S. Rufi fuisse apud Valentiam, alterâ
foris S. Felicis alteram intra civitatem S. Iacobi,
colligitur ex privilegijs eiusdem Cõgregationis.

In Viennensi Archiepiscopatu tria monaste-
ria Ordinis S. Augustini referuntur in lib. taxarum.
primum S. Antonij sed illud est caput Ordinis
nuper institutum. secundum S. Petri. tertium
S. Andrea extra muros.

Vranensis Episcopalis in Comitatu Venusino,
& provincie Auenionensis, nunc etiam est
Regularis, de ea Provinciale Romanum, & liber
Constitutionum Benedicti XII.

Vticensis Episcopalis provincie Narbonen-
sis regularis. ex libro Constitutionum Benedicti
XII. nam Praepositus Vticensis regularis canoni-
cus literarum Apostolicarum executor est con-
stitutus.

Vngiacensis Abbatia, cuius Abbat scribit In-
nocentius III. lib. 1. suarum epistolarum pag. 105.
& meminit in ea canonicorum, & fratrum dicte
Ecclesie.

In Xantonensi Episcopatu provincie Burde-
galensis monasterium de Sabuncellis, & mona-
stium S. Mariz de Castris, ex libro taxarum,
quibus addendum monasterium de Perato nun-
cupatum, pro quo Innocentius III. Episcopo Xan-
tonensi scribit lib. 1. fol. 9. Item Prioratus dictus
Lampi nouè vnitus monasterio de Corona dice-
cesis Engolismensis eiusdem Ordinis, ex lib. ta-
xarum.

Zanzaronensis Metropolitanâ, cuius mentio
habetur in dicto libro Constitutionum Benedi-
cti XII. Verum in Provinciali Romano tum ve-
tusto, & manuscripto, tum etiam typis edito, ista
Metropolitana sub hoc nomine non inuenitur.

Praeter Ecclesias, & Conuentus memoratos,
sunt etiam in Gallijs tria capita Congregationu
canonicorum regularium. Primum est monaste-
rium S. Victoris Parisiensis, cuius Congregatio
Augustino Ticinensi referente in Dilucidario
fol. 33. triginta Abbatis, octoginta Prioratus, &

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quadraginta Praepositoras, ac etiam multa Collegia canonicarum sub se continebat, quarum maxima pars in Gallijs, quaedam vero in Gallobelgica existunt: licet modò in Congregatione non vivant, vt Miraeus de Collegijs canonicorù regularium cap. 12. scribit. Secundum est monasterium S. Rufi apud Valentiam, quod habebat 12. Prioras, referente Choppino lib. 2. Monastici lit. 1. §. 20. in additionibus. Ticinensis verò eodem lib. fol. 34. scribit, quingentas Abbatis in varijs partibus seu prouincijs ad normã reformationis S. Rufi fuisse institutas, seu reformatas. Tertium est monasteriũ S. Laurentij de Vltio in Delphinatu, quod tempore Capituli Gener. suæ Congregationis anno 1342. celebrati 27. Prioratus conuenticuales cum suis familijs habebat, qui omnes notantur in actis dicti Capituli, & multi ex Prioribus dictorum Prioratũ Capitulo personaliter interfuerunt, licet nonnulli ex illis in finibus Pedemontium in Italia essent constituti.

Suspicio tamen pleraque dictorum monasteriorum vel iniuria Hæreticorum, vel conditione temporum, quæ nihil sub Sole permanens esse finit, vel incuria Prælatorum, vel tandem auaritia laicorũ nunc canonicis desituta, funditus euersa, quod etiam in Italia videmus, ac in alijs Prouincijs interiri licebit. Verum de Ecclesijs & Monasterijs Galliarum hæc dixisse sit satis.

CAPVT TRIGESIMVM
QVARTVM.

De propagatione Canonici Ordinis in Hybernia, & de S. Patricio eius insula Apostolo, & illius instituto.

Rimura Canonici Ordinis in hac Insula, quæ præcis Scotia, recentioribus Hybernia, vel Irælandia dicitur, fundatorẽ fuisse B. Patricium D. Martini Turonensis Episcopi ex sororis filia nepotem, & secundum Hybernentium Episcopum, à Cælestino I. Romano Pontifice ordinatũ, canonicos regulares (nec immeritò) affirmat, præsertim Lateranenses, qui etiam in album Sanctorum sui Ordinis illum referentes, peculiari Officio per Sedem Apostolicam probato quotannis diem eius natalitium venerant, quam sententiam, quod nonnullis vel in historia min⁹ versatis, vel oculos non sanos habentibus minus probabilis videatur, priusquam ad vteriora gradũ faciamus, non solum probabilem sed etiam verissimam esse, sequentibus rationibus euidentissimè comprobamus. Et primò quidem B. Patricium canonicis instituti non solum propagatorem, verum etiam professore extitisse facile intelligent,

qui ea legerint, quæ de illius aduentu in Gallias, necnon de clericatu, & habitu regulari S. Martini Turonensi accepto Goccellinus in eius vita cap. 22. Probus, & alij auctores scribunt: *Itum fuit ad B. Martinum Turonensi Episcopo aliquante tempore demoratum, qui etiam auunculus maris sue Caspelle fuerat, & quia idem sanctissimus sacerdotum coetus eulua monachus fuit, cognato suo Patricio monachum habitum & eius instituta tradidisse obseruanda, quæ se deuotè suscepit, actibus respondens habitus adtrauit, & in eisdem perseverauit.* Ita enim Goccellinus siue Jocellinus loco proxime citato ad litteram scribit. Quis enim ambigat B. Martinum illud monasticum institutum nepoti Patricio seruati tradidisse, cuius ille professor exiit? At verò S. Martini Turonensis monachatum, siue regulam institutum illud idem extitisse cum eo, quod B. Augustinus ex Italia in Africam inuexerat, & in Ecclesia Hipponensi plantauerat, & quo suo clericos Hipponenses instituerat, quodque cum illis vsque ad obitum eximie obseruauerat, receptis verbis affirmat Cardinalis Baronius tom. 3. Annalium sub anno 328. num. 12. vbi de monasterio instituto clericorum Vercellensium à B. Eusebio ex Orientali Ecclesia in Occidentem extitum differens, illud; miris laudibus extollens subdit: *Quod ipsum præstantissimũ vita genus S. Martini Turonensis transfuecit in Gallias, & Augustinus in Africam, qui admirabili conuersione duplucitum est, omnium perfectissima vite genera clericorum, & monachorum in vnum pariter conuersiones, tanquam lucidissimum astru, vt olim martyres tempore persecutionis, Christi Ecclesiam exornauerunt.* Ecce tibi, quales B. Martini monachatus fuerit, quem in sui Teronensem Ecclesiam ex Insularibus aduers, quemque ex illo Beatus Patricius accepit, in Ecclesia Hybernentium plantauit, propagauit, & dilatauit, illud inquam, quod B. Eusebius Vercellensis clericis suæ cathedralis inuidit, quod B. Ambrosius episc. 32. ad Vercellenses, & serm. 63. in Natali B. Eusebij vocat institutum monasticum clericatu adiunctum, quodq; B. Augustinus in suam cathedralem Hipponensem introduxit, & ex quo clerici per D. Augustinum reformati Canonici siue Regulares fuerunt postea nuncupati.

Posset hæc ratio testimonijs multorum autorũ roborari, qui ipsũ B. Patriciũ in Catalogo Sanctorum canonicorum regularium recentiorum, et Ioannis de Nigraualle sepe allegato lib. epilogi Chronicarũ 13. cap. 18. Volaterrani lib. 11. Antropologiz, Roberti Riccardini in Regulam D. Augustini circa illa verba: *& nolite cantare, nisi quæ legitum esse cantandum, vt Ioannem Trolam, & Augustinum Ticinensẽ canonicos regulares comitum, ac etiam Goccellinum, quem perperam citat Ioannes Marquez cap. 15. §. 5. dicentem in vita S. Patricij cap. 116. B. Patricium sub D. Augustini regula militasse, vbi nihil tale dicitur, nec in eodem libro.* Verum pro omnibus vnus sufficit. Romæ

onus Pontificis V. in Bulla approbationis officiorum Sanctorum Ordinis S. Augustini, quæ recitantur in Congregatione Lateranensi, in qua S. Patricium signant, & nominatim inter sanctos Ordinis canonicorum regularium numerant, illius historiam quæ legitur in eius officio sub diei Martij, similiter probat.

Porro quod ad alteram eiusdem nostræ assertionis partem attinet, ipsum videlicet B. Patricium canonicis instituti non solum professore extitisse, verum etiam apud Hybernos propagatorem, multiplici argumentatione suadet. Et primò quidem ex vetustissima totius Insule Hybernentium traditione, cuius meminit Vincencianus Speculo Historiali lib. 21. & ex illo S. Antonianus 2. par. tit. 11. cap. 18. in fine, Stanhiurtus quoque, & Mathias Parisius, qui historiam Reg. sub anno 113. pag. 116. editionis Lundinensis, vbi illam hæc verbis referens, hæc habet, *quæ uicidim ferè verbis alij auctores præfati scribitur de Purgatorio S. Patricij nuncupato loquens: *Quæ quæque Purgatorio, & eius origine, quod sequitur præsertim veteris historiam Hybernentium. Magnũ Patricium dum in Hybernia verbum Dei prædicaret, & multa in montibus signis ceruicis, bestiales illum patra hominis terrore infernalium tormentorum, ut se abij amare gauderent à mortuo Rudere renouaret, id ipsi plane sermone effruabant, se non conuertentes ad Christum, nisi oculos a fide prius conuictos, quæ promittit deum B. Patricium pro salute Populi in unguis, pugis, & orationibus postius Dominum peruenit propinquum, qui Dei Filium apprensit, & dicitur cum in locum desertum, & ostendit illi speluncam rotundam, & obscuram intrinsecum, & dixit: Quisquis uenerit peruenit, & in fide constitans hanc speluncam ingressus fuerit statim vnus dies ac noctem, ab omnibus in se perditis peccatis, quibus in tota vita sua Deum offendet, atque tam ingreduens non solum tormenta mariorum, sed in diuisione Dei conuoluerit perseverauerit, prædicti & gaudia Beatorum. Sic Dominus disponens Beatus Patricius tam pro Domini apparitione, quàm pro spelunca ostensione letum, sperabat nosserum Hybernentium populum si ad fidem Catholice am conuersuram: & in loca illa consilium Oratorum conuersus, speluncam, quæ in Cometerio est ante frontem Ecclesie circumscribit, & sanam cum sero apposuit, ne qui eam sine cura licentia intraret. Canonici Regulares loci illo intrarent, & prius Ecclesia clauem custodiendam conuenerit, statuerit, vt quis uocque Purgatorium ingrederetur, ab Episcopo licentiam habeat, & cum licentia Episcopi accedat ad Purgatorium, & ab eo instructus Purgatorium intraret. Multi autem in diebus Patricij Purgatorium intrauerunt, qui reuerti cessati sunt, se tormentis grauis perijisse, & gaudia magna ibidem, se plura alia de visionibus, quas nonnulli dictam speluncam ingressi viderunt, quæ cum ex vetustis Hybernentium historis se accepisse fatentur,**